

För barnens skull – tänk om medan tid är !

Delad föräldrapenning under barnets första år riskerar att för tidigt separera barnet från dess grundläggande behov av obruten kontinuerlig relation med sin primära omvårdare – den biologiska modern. I alla tider har människan förstått den biologiska modern som spädbarnets primära omvårdare, en erfarenhetskunskap som spädbarnsforskningen ger allt vetenskapligt stöd. Könnsdebatten har präglats av bristande kunskap om eller förnekande av denna forskning. Professor Agnes Vold har i DN Debatt (070218) påstått att män klarar omvårdnaden av det nyfödda barnet lika bra som den biologiska modern. Vold bortser då från den avgörande skillnaden mellan könen, nämligen det kvinnliga könets unika förmåga att i sin kropp bära och föda fram den nya människan. Fadern har en annan mycket viktig funktion i att stödja, försvara och försörja den tidiga mor-barnrelationen. Därtill skall fadern från början ges möjlighet att skapa sin egen relation till sitt nyfödda barn för att alltmer under första året kunna ersätta den primära mor-barnrelationen och stödja barnet till att nå en vidgad omvärld utanför den moderliga sfären.

För barnens skull har vi att förhålla oss till denna könsskillnad och förstå betydelsen av den primära tidiga anknytningen mellan barnet och modern. Spädbarnsforskningen har visat att det nyfödda barnet inte utan belastande svårigheter och risker klarar längre avbrott i den sinnesmässiga relation som från de sista månaderna av havandeskapet utvecklats mellan barnet och modern.

Barnets alla sinnen är under sista tre graviditetsmånaderna utvecklade och i en primitiv funktion. Med sina sinnesorgan uppfattar det ofödda barnet moderns röst, hennes hjärtslag och alla ljud som utifrån når in i den utspända livmodern, det känner lukt och smak, förnimmer moderns smekningar och tryck på magen och det ofödda barnets syn börjar fungera i livmodern där det råder ett varierat skymningslandskap. Alla dessa sinnesinflöden blir de tidigaste inskrivningarna i det ofödda barnets primitiva hjärna och väsen.

Hjärnans grundläggande strukturer anläggs under första fostermånaderna utifrån vårt genmässiga arv men därefter utvecklas det ofödda barnets hjärna alltmer genom det ständiga impulsinflödet till hjärnan från sinnesorganen. Professor Martin Ingvar uttryckte det med en drastisk formulering på DN InSida (021009) med att påstå att ”liksom vi blir vad vi äter, blir hjärnan vad vi upplever”.

Med ett balanserat impulsinflöde till hjärnan utvecklas det ofödda barnet normalt och den sinnesmässiga relationen till modern utvecklas och förstärks. Om ett normalt impulsinflöde störs eller förhindras påverkas relationen negativt och hjärnans utveckling försvåras.

Jämfört med andra däggdjur föds människobarnet mycket omoget och hjälplöst. Föl och kalvar kan direkt efter födelsen stå på egna ben och hittar med egen förmåga sin näringskänsla modersspenen. Det nyfödda barnet har samma strävan men klarar inte det och är efter födelsen i behov av en miljö som motsvarar de tidigare förhållandena i livmodern under ytterligare en tid. Det erbjuds bäst i moderns famn där barnet genom sina sinnen kan återupprätta den under framfödandet avbrutna relationen. Den alltmer förstådda viktiga anknytningen mellan barnet och modern efter födelsen är ingen ny relation utan en *återanknytning* av den primära relation som utvecklats under havandeskapets sista månader.

Den franske barnläkaren J-P Relier, professor i neonatologi vid Port-Royal i Paris betonar i sin bok *L'aimer avant qu'il naisse* /Älska det innan det föds/ att ”*födelsen bör ej längre betraktas som livets absoluta ursprung – varken biologiskt eller känslomässigt – utan som en vändpunkt som måste passeras med varsamhet så att förbindelsen mellan modern och barnet ej avbryts under för lång tid och framför allt inte upplöses i det som för den nyfödde riskerar att bli en katastrof*”(min översättning).

Om återanknytningen förhindras eller avbryts för tidigt får modern aldrig skuldbeläggas. En moder gör alltid det bästa hon förmår utifrån sin givna livssituation. Vi har att förstå moderns situation och på alla sätt söka återupprätta relationen mellan barnet och modern.

Vid bestående avbrott i anknytningen är det med stor ansträngning som det späda barnet för sin överlevnad måste söka knyta an till en annan omvårdare. Fadern eller annan vuxen kan träda in och skapa en ny kompenserande anknytning som inte får hotas eller avbrytas förrän barnet visar att det klarar det.

Från livets början strävar människobarnet till ett successivt utvidgat samspel och samverkan med omvärlden – kanske vår mest sanna innersta strävan. Barnet visar tydligt när det är moget och redo att vidga sin omvärld. Innan vi från ett trångsynt vuxenperspektiv pekar ut för barnet vad det behöver har vi att mer ödmjukt lära oss uppfatta och förstå vad barnet uttrycker som sina behov.

Agnes Vold påstår att vetenskapliga studier visat att daghem från ett års ålder gynnar matematiska, språkliga och sociala förmågor hos barnet. Lika sann är kunskapen att många barn vid ett år inte är mogna att under alltför lång tidsrymd bryta anknytningen med den primärt omvårdande föräldern. Barnen reagerar med ett avvikande beteende genom vilket det uttrycker sitt nödvändiga försvar i en daghemsvärld där det ännu inte klarar sig. Om barnet och dess omvårdare under en tid får dra sig tillbaka och med intyg för tillfällig vård av barn (VAB) får finnas i hemmet i en nödvändig förlängd anknytning visar all erfarenhet att barnet till sist har "tankat" färdigt och är redo att träda ut i en vidgad värld och klarar sig då i samspel på daghem eller i annan omsorg.

Vi måste uppvärdera den moderliga funktionen till samhällets allra viktigaste och samtidigt på alla samhällsnivåer bekämpa det kvinnliga könets underordnade ställning.

Det är för våra makthavare ett grannliga och svårt men ofrånkomligt åtagande som kräver återupprättande av den bortskymda och förringade kunskapen om det späda barnets behov. En kunskap som bygger på vårt sunda förnuft och som är förankrad hos den erfarna direkt omvårdande personalen inom barnavården men som oftast inte är respekterad inom övrig vård eller omsorg och ej heller hos våra politiska makthavare.

Framtiden dömer ett samhälle efter hur det förhåller sig till sina barn. Med ett förnekande av barnens behov kommer domen över vårt samhälle inte bli mild.

För barnens skull – tänk om medan tid är !

I min artikel "Älska barnet innan det föds" finns hänvisning till human- och naturvetenskapliga artiklar om det ofödda och nyfödda barnets förhållanden.

Barnpsykiatrisk mottagning Maria Prästgårdsgata 32 B
Rolf Karlsson leg läk specialist i barn- och ungdomspsykiatri
08-744 20 71 | 070-303 40 20
post: Spannarpsgränd 8, 125 72 Älvsjö
hemsida: www.barnpsyk.se
e-mail: rolf@barnpsyk.se